

Joulukorttipajan satoa

Joulukortti: Irja Harjumaaskola

Joulukorttipajaan liittyvä juttu ja
lisätietoja korttien tekemisestä sivuilla 16-17.

TUNTOSARVI

Nro 12 ♦ Joulukuu 2012

Suomen Kuurosokeat ry

Joulukorttien
kertomaa

Lea Hyvärinen: elämäntyönä
näön tutkiminen

Sisältö

Pääkirjoitus: "Ei mitään meistä ilman meitä.....	3
Hallituksen joulutoivotus.....	4
Viisi kysymystä.....	4
Syyskokouskuulumisia Naantalista.....	5
Terveisiä Teneriffalta.....	7
Avoimin silmin juhluvuoteen - Sokeain Ystävät ry 125 vuotta...	8
Elämäntyönä näön tutkiminen.....	12
Joulukorttipajasta iloa joulunodotukseen.....	16
Viisi kysymystä: vastaukset.....	17
Joulukorttien kertomaa.....	18
Pitkä matka jouluksi kotiin.....	21
Uusi DVD ilmestynyt.....	22
Kiitos mieleenpainuvasta vuodesta!.....	23
Takakansi: Joulukorttipajan satoa.....	24

Etukannen kuva: Johtoryhmä Kai Leinonen, Pirkko Lieko, Ritva Rouvinen ja Risto Hoikkanen toivottavat Tuntosaren lukijoille tunnelmallista joulua ja hyvää uutta vuotta 2013. Kuva: Kalle Kiviniemi

Tuntosarvi 1/2013 ilmestyy viikolla 4. Aineiston viimeinen jättöpäivä 2.1 Aineistoa voi lähettää osoitteeseen: tiedotus@kuurosokeat.fi.

TUNTOSARVI
38. vuosikerta
ISSN 0358-2280

Julkaisija
Suomen Kuurosokeat ry.

Taitto
Katriina Ekola

Päätoimittaja
vs. tiedottaja Katriina Ekola,
p. 040 753 2026, s-posti:
tiedotus@kuurosokeat.fi.

Toimitusneuvosto
Esko Jäntti (puheenjohtaja), Aarne Pirkola, Ari Suutarla, Jaakko Evonen (sihteeri) ja Katriina Ekola.

Hinta
Vuosikerta 25 euroa. Suomen Kuurosokeat ry:n jäsenille ja asiakkaille ilmainen. 12 numeroa vuodessa isokirjoituksella, pisteillä, äänitteellä, videona ja/ tai elektronisena versiona. Ruotsinkielinen Käselspröten ilmestyy 4 kertaa vuodessa isokirjoituksella.

Tilaukset ja osoitteenmuutokset
Suomen Kuurosokeat ry, PL 40, 00030 IIRIS, p. 040 778 0299, faksi 040 604 7477, s-posti: kuurosokeat@kuurosokeat.fi. Toimiston aukioloaika ma-pe klo 8.00-15.45.

Painopaikka
Oriveden Kirjapaino.

Toimituksella on oikeus käyttää lehden juttuja yhdistyksen internet-sivuilla www.kuurosokeat.fi. Tuntosarvi on Kulttuuri-, mielipide- ja tiedelehtien liiton Kultti ry:n jäsenlehti.

"Ei mitään meistä ilman meitä

Kirjoitan tätä itsenäisyyspäivän iltana paluulennolla Brysselistä Helsinkiin. Eilen, 5.12.2012, pidettiin 3. EDF:n (Euroopan Vammaisfoorumi) parlamentti. Hyvällä syyllä voidaan sanoa, että siihen oli hyvä päättää järjestöme tämän vuoden kansainvälinen oikeuksienvälontatyö.

Parlamentissa yli 400 Euroopan vammaisjärjestöjen ja europarlamentin edustajaa olivat hyväksymässä julkilausumaa, jossa tuodaan esille yhteinen huoli siitä, miten Euroopan talouskriisi vaikuttaa vammaisten asemaan. YK:n vammaissopimuksen kantava periaate on: "Ei mitään meistä ilman meitä" tai kuten itse asian usein positiivisemmin ilmaisen: "Kaikki meistä meidän kanssamme". Tämä tarkoittaa, että meidän vammaisten pitäisi saada vaikuttaa omis- sa asioissamme ja olla mukana siel- lä, missä asioistamme päätetään.

Käytetyissä puheenvuoroissa nostettiin esille huoli siitä, että talouskriisin aikana vammaisten oikeuksien toteutuminen on vaarassa huonontua ja on jo huonontunutkin. Kuilu todellisen elämän ja YK:n vammais-

sopimuksen periaatteiden välillä on kasvanut. Italialainen herra Tomaso kiteytti asian sanomalla, että Italias- sa todellisuus on nyt: "Ilman meitä meitä vastaan". Myönteistä kuitenkin on, että vammaisjärjestöt ja euro- parlamentaarikot yhdessä kantavat huolta vammaisten asemasta. Näyt- tää myös olevan yhteinen tahtotila siitä, ettei Euroopan talouskriisi saa heikentää vammaisten asemaa.

Vuosi 2012

Tänä vuonna on vedetty henkeä juh- lavuoden jälkeen. Käytännössä tämä on tarkoittanut sitä, että "henkeä ve- täessä" on toteutettu normaalia vuo- sittaista toimintaa. Lisäksi on jatkettu johtamisen kehittämistä johtamisjär- jestelmän laatimisella ja JET-koulu- tuksen suorittaneiden omien kehittä- misprojektien toteuttamisella.

Jäsenistöä on loppuvuonna ja syys- kokouksessa puhuttanut järjestön tiedotustoiminta ja varsinkin Kuuro- sokeiden Uutislehden ilmestyminen. Vielä kerran jäsenistölle kiitos aktii- visuudesta ja vaikuttamisesta tässä tärkeäksi todetussa asiassa!

Kurkistus tulevaisuuteen

Tiedotuksen kehittämistä ja tulevaisuuden pohtimista jatketaan ensi vuonnakin. Tarkoitus on selvittää, millaista tiedotusta ja sen käytännön toteuttamista järjestössämme halutaan jatkossa. Etsitään vastauksia kysymykseen: "Mitä säilytetään entisellään ja mitä toteutetaan uudella tavalla, että palvelunsaajat olisivat tyytyväisiä?"

Tulevaisuustyöryhmä pohtii edelleen sitä, missä ja mitä palveluja meidän pitää tulevaisuudessa tuottaa. Samalla jatketaan kaikkien nykyisten palvelujen tuottamista.

Joulun on aikaa kolmisen viikkoa. Joulun lisäksi odotetaan tietoa RAY:n ensi vuoden avustuksista. Avustuspäätökset ratkaisevat sen, paljonko joudutaan muuttamaan syyskokouksen hyväksymää toimintasuunnitelmaa ja talousarvioita.

Oikein rattoisaa ja rauhaisaa joulun odotusta kaikille ja lämpimät kiitokset tästä vuodesta!

Itsenäisyyspäivän iltana 2012
Seppo Jurvanen
puheenjohtaja ♦

Suomen Kuurosokeat ry:n
hallitus kiittää kuluneesta
vuodesta ja toivottaa
hyvää joulua sekä
onnellista uutta vuotta 2013!

Viisi kysymystä

Kysymykset: Aatos Ahonen

1. Minkä kanavan Ferdinand de Lesseps on rakennuttanut?
2. Etelä-Afrikassa puhutaan afrikaansia. Mistä euroopan kielestä tämä afrikaans on pääasiallisesti muotoutunut?
3. Yhdysvaltojen presidenttitaisto on päättynyt ja uusi presidentti on valittu. Tiedätkö kuinka monta kertaa Yhdysvaltojen presidenttinä on ollut poikamies?
4. Mikä liitto lyhentää nimensä muotoon SYL?
5. Minkä maan kansallislaulu on suomeksi nimeltään: "Älä pelkää, punalippu liehuu"?

Syyskokouskuulumisia Naantalista

Teksti ja kuva: Katriina Ekola

Suomen Kuurosokeat ry:n sääntömääräinen syyskokous pidettiin Naantalin kylpylässä 24.–25. marraskuuta.

Ennen varsinaisen kokouksen alkua kaupungin hallituksen puheenjohtaja **Markku Tuuna** toi kaupungin tervehdyksen kokousväelle ja toivotti kaikki lämpimästi tervetulleiksi ensi vuonna 570 vuotta täyttävään Naantaliin.

Kaupungin tervehdyksen jälkeen jaettiin Vuoden jäsen 2012 - ja Vuoden työntekijä 2012 -palkinnot, Suomen Kuurosokeat ry:n kunniakirjat sekä Näkövammaisten Keskusliiton myöntämät ansiomerkit.

Vuoden jäsen 2012 -palkinnon sai **Milla Päiväniemi** Tampereelta. Hallituksen perustelujen mukaan "Milla Päiväniemi on mm. aktiivinen, kannustava ja hän rakentaa esimerkillisellä tavalla yhteistyötä myös oman järjestön ulkopuolelle. Milla on kuurosokeiden kulttuurin vaalija ja sen eteen töitä uurastava."

Vuoden työntekijäksi valittiin Tampereen aluesihteeriksi **Marjatta Puromäki**. Perusteluissa mainitaan mm. että Marjatta on "monitaitoinen aluesihteerityön ammattilainen, oikeuksien valvoja, hyvä yhteistyökumppani ja taitava verkostoituja."

Suomen Kuurosokeat ry:n kunniakirjan saivat **Marita Autio, Elsi Kauppinen, Simo Liimatainen** ja **Päivi Suontakanen**. Marita Autio palkittiin pitkäaikaisesta Tampereen kuurosokeiden kerhon tilien ja kahvitusten hoitamisesta, hän on toiminut myös kerhon varavetäjänä. Elsi Kauppinen on osallistunut vuosien ajan erittäin aktiivisesti ja valppaasti Oulun virike-toiminnan tapahtumiin sekä Suomen Kuurosokeat ry:n kokouksiin, kursseille ja leireille. Simo Liimatainen on osallistunut pitkäaikaisesti Suomen Kuurosokeat ry:n toimintaan Keski-Suomen alueella. Hän on myös rohkaissut toisia kuurosokeita sinikkäällä, positiivisella ja aktiivisella elämänasenteella. Päivi Suontakanen sai kunniakirjan ansiokkaasta vapaaehtoistyöstä Toimintakeskuksen raamattupiirissä vuosien ajan.

Iloiset kunniakirjojen saajat Simo Liimatainen ja Päivi Suontakanen olivat Naantalissa paikan päällä.

Näkövammaisten Keskusliiton myöntämiä ansiomerkkejä jaettiin myös tänä vuonna. Hopeisen ansiomerkkin 20 vuoden työstä kuurosokeiden parissa sai Kouvolan aluesihteeriksi **Kirsti Koponen**. Pronssisen ansiomerkkin 10 vuoden työstä saivat pääkirjantähtäjä **Sirkka Antinmaa** Tampereelta, projektipäällikkö **Merja Kovanen** Tampereelta, Kuopion aluesihteeriksi **Päivi Ojanperä** sekä kuurosokeus-

kuntouttaja **Sari Saarenketo** Muuramesta.

Yhdistyksen puheenjohtaja **Seppo Jurvanen** avasi varsinaisen kokouksen. Paikalla oli yhdistyksen 65 äänioikeutettua jäsentä sekä omaisjäseniä, tulkkeja, avustajia ja yhdistyksen työntekijöitä.

Kokouksen puheenjohtajaksi valittiin **Merja Kaarnaoja** ja sihteeriksi **Heikki Majava**. Ääntenlaskijoiksi valittiin omaisjäsen **Jan Korsback**, aluesihteeriksi **Melisa Lappi**, omaisjäsen **Risto Lepistö**, sekä aluejohtaja **Ritva Rouvinen**. Pöytäkirjan tarkastajiksi valittiin **Seija Holmila** ja **Veera Laukkarinen**.

Tänä vuonna syyskokouksen tehtävänä oli valita hallitukseen kolme uutta jäsentä erovuoroisten **Esko Jäntin**, **Sanna Paasosen** ja **Riku Virtasen** tilalle. Milla Päiväniemi oli eronnut hallituksesta siirtyessään Tampereen Toimintapäivien ohjaajan sijaiseksi marraskuun lopulla. Hänen eroilmoituksensa oli tullut syyskokousmateriaalin lähettämisen jälkeen, joten hänen tilalleen valitaan uusi hallituksen jäsen vasta ensi vuoden kevätkokouksessa.

Äänestyksen jälkeen hallitukseen valittiin Sanna Paasonen Mikkelistä,

Riku Virtanen Turusta sekä **Paula Valminen** Porista. Tuula Hartikainen Varkaudesta ja **Aarne Pirkola** Espoosta jatkavat hallituksessa. Puheenjohtaja Seppo Jurvanen Lappeenrannasta jatkaa puheenjohtajan tehtävässään.

Syyskokous hyväksyi talousarvion vuodelle 2013. Syyskokous hyväksyi äänestyksen jälkeen hallituksen esityksen Kuurosokeiden Uutislehden ilmestymismäärästä. Esityksen mukaan Uutislehti ilmestyy 40–42 kertaa vuodessa. Uutislehdestä ei tehdä viitottua versiota. Esitys päätettiin kirjata vuoden 2013 toiminta-

suunnitelmaan, eikä muita muutoksia tehty.

Kokouksen jälkeen tiedotus esitteli toimintaansa kokousväelle ja vastaili jäsenistön kysymyksiin.

Naantalin kylpylä tarjosi jouluisan ja ylellisen ympäristön kokoukselle. Lauantaina kokouksen päätyttyä kylpylän ja saunaosaston palvelut olivat kokousväen käytettävissä. Herkullinen jouluateria oli tarjolla mukavan yhdessäolon merkeissä ja parketti avautui innokkaille tanssijoille kahvien jälkeen. Tanssimusiikista huolehti kolmihenkinen orkesteri. ♦

Terveisiä Teneriffalta

*Kuurosokeiden Toimintakeskuksen järjestämälle Espanjan-matkalle osallistuivat **Ritva Hallikainen**, **Seija Hakanen**, **Maritta Oksanen** ja **Osmo Perttula**.*

Marraskuun ensimmäinen viikko Teneriffalla tarjosi ryhmälle maku- ja kulttuurielämyksiä sekä vaihtelevaa, mutta lämmintä lomasäätä.

Avoimin silmin juhluvuoteen

Sokeain Ystävät ry 125 vuotta

Teksti: Katriina Ekola & Jaakko Evonen

Kuvat: Juha Vääräkangas

Sokeain Ystävät ry:n toimitusjohtajalla, kamarineuvos Ture Tähtisellä on syytä hymyyn. Sokeain Ystävät ry on juhlinut tänä vuonna 125-vuotista taivaltaan yhdessä näkövammaisten ja yhteistyökumppaneidensa kanssa. Joulukuun 3. päivänä oli juhluvuoden viimeinen tapahtuma, juhlakirja ”Avoimin silmin – Med öppen blick” julkistamistilaisuus. Nyt on sopiva hetki katsoa vuotta taaksepäin ja summata juhluvuoden antia.

– Olen erittäin tyytyväinen juhluvuoteen. Vuosi on ollut täynnä iloa ja juhlaa. Takki ei ole tyhjä, vaan päinvastoin vuosi on antanut energiaa ja pontta tulevien vuosien varalle, Ture Tähtinen iloitsee.

– Vuoden teema ”Avoimin silmin” kertoo henkisestä tilasta, edellä kävijyydestä ja uusien urien aukomisesta, Tähtinen valottaa teeman taustaa.

– Vuoden aikana olemme saaneet ihmisiltä palautetta yhdistyksen teke-

Ministeri Elisabeth Rehn toimi juhluvuoden suojelijana.

mästä tärkeästä työstä. Se tietenkin kannustaa parempiin suorituksiin ja tehokkaampaan toimintaan tulevina vuosina.

Äänitorvena näkövammaiskentässä

Ture Tähtisen mukaan Sokeain Ystävät ry:n kantavana ajatuksena on kautta vuosien ollut uusien ajatusmallien esiin tuominen. Kaikkea ei pidä tehdä aina samalla tavalla, vaan

asioita voidaan katsoa avoimin silmin uusista näkökulmista.

– Meille on tärkeää kuulla yksittäisten näkövammaisten ihmisten ajatuksia ja toiveita. Teemme toimintaamme koskevia ratkaisuja enemmän kentältä tulleiden palautteiden pohjalta kuin yleisten ajatusmallien mukaan. Sokeain Ystävät ry:n roolina onkin olla eräänlaisena äänitorvena näkövammaiskentässä muiden näkövammaistoimijoiden rinnalla, Ture Tähtinen sanoo.

Juhlallisuuksia ja puhuvia vaakoja

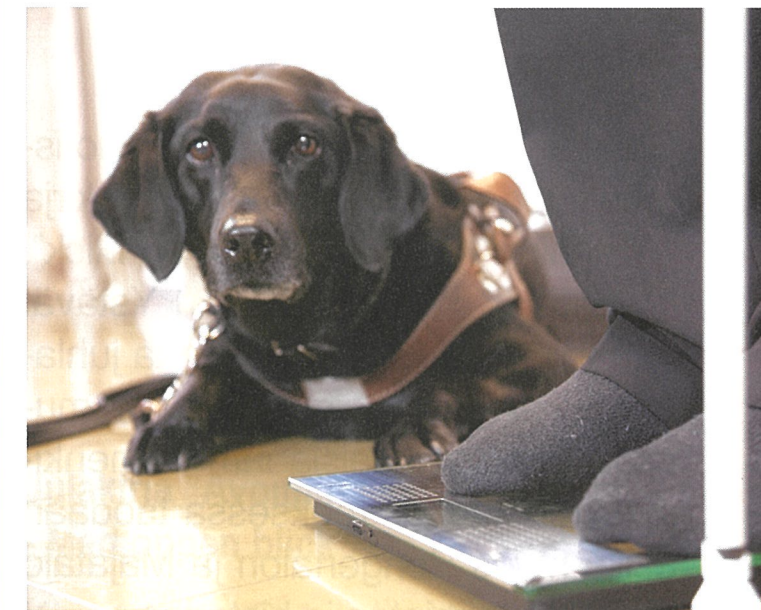
Juhluvuoden tapahtumat aloitti tammikuun 27. päivänä pidetty pääjuhla Helsingin Pörssitalossa. Vuoden suojelijana toimiva ministeri Elisabeth Rehn avasi juhlan yhteistyökumppaneille, sosiaali- ja näkövammaisalan vaikuttajille. Juhlassa ojennettiin tasavallan presidentin myöntämä kamarineuvoksen arvonimi Ture Tähtiselle.

– Pidän arvonimen myöntämistä suuressa arvossa koko yhdistyksen ja tekemämme työn kannalta, Tähtinen sanoo. – Tällainen kunnianosoitus ei ole mahdollista ilman edeltäjien ja hallituksen työtä. Perustyötä on tehty taustalla yli vuosisadan ajan, Tähtinen muistuttaa.

Kesäkuun 8. päivänä järjestetty juhla uudistetussa Majatalo Onnelassa oli suunnattu näkövammaisyhteisölle. Välitön ja rento tunnelma oli käsin kosketeltavaa. Vieraat saivat nauttia yhdessäolosta, hyvästä ruuasta ja musiikista kauniissa Tuusulanjärven maisemissa.

– Luovutimme kesäjuhlassa elämäntyöpalkinnon silmälääkäri, professori, Lea Hyväriselle tämän mittavasta työstään näkövammaisten hyväksi.

– Juhluvuoden kunniaksi hankimme 1400 puhuvaa vaakaa näkövammaisten alueyhdistyksille jaettavaksi eteenpäin yksittäisille näkövammaisille, Tähtinen kertoo.

Opaskoira Pirta mukana testauksessa uutta puhuvaa vaakaa.

– Teimme yhteistyösopimuksen Lidl Suomi Ky:n kanssa puhuvista vaa-oista ja tässä yhteydessä Lidl Suomi lahjoitti meille 200 puhuvaa verenpainemittaria ja 300 valolla varustettua suurennuslasia.

– Verenpainemittarien suosio oli suurta. Kaikki laitteet on jaettu, kiitos alueyhdistysten hyvästä yhteishen-gestä, Ture Tähtinen kiittelee.

Juhlavuoden viimeinen tapahtuma oli 125-vuotisjuhlakirjan julkistamisti-laisuus kansainvälisenä vammaisten päivänä. Tilaisuudessa luovutettiin myös vuoden tiedonvälityspalkinto näkövammaisten miesten kultaa tuo-neelle maalipallomaajoukkueelle.

Juhlakirja ”Avoimin silmin – Med öppen blick”

Sokeain Ystävät ry:n 125-vuotis-juhlavuoden kunniaksi ilmestyi kirja ”Avoimin silmin – Med öppen blick”. Kirjassa kerrotaan Sokeain Ystävät ry:n toiminnasta ja kuluneesta juhla-vuodesta. Siinä esitellään muun mu-assa näkövammaisia ihmisiä henki-lökuvien kautta. Teoksessa tuodaan esille myös Pengertalon ja Majatalo Onnelan toimintaa ja historiaa.

Teoksen on kirjoittanut rovasti Ari Suutarla. Hänen mukaansa Soke-

Rovasti Ari Suutarla uu-nituore juhlakirja kädes-sään.

ain Ystävät ry:n toiminnassa on ta-pahtunut paljon uutta viimeisen 25 vuoden aikana, kuten esimerkiksi avustustoiminta näkövammaisille, Pengertalon saneeraus ja Majatalo Onnelan hankkiminen. Hän halusi tuoda kirjassa esille, millainen Soke-ain Ystävät ry on tänä päivänä.

Suutarlan mukaan henkilökuvat ja -haastattelut ovat keskeinen osa kir-jaa. Hän kertoi käyneensä haastatte-lemassa ihmisiä monissa eri tilanteis-sa heidän kotonaan ja työpaikoilla. Osa haastatelluista on tullut hänelle tutuiksi oman työuransa aikana.

Kuvien valinnassa apuna olivat kus-tannustoimittaja Ali Kinnunen sekä

Sokeain Ystävät ry:n sihteeri Miia Jalonen ja toimitusjohtaja Ture Täh-tinen.

Miltä tulevaisuus näyttää

Sokeain Ystävät ry:llä on takanaan 125 vuotta toimintaa näkövammais-ten hyväksi. Mihin yhdistys panostaa tulevaisuudessa?

– Majatalo Onnelan kehittäminen te-hokkaasti toimivaksi ja liiketaloudel-lisesti kannattavaksi yksiköksi on tär-keä asia ensi vuonna, Ture Tähtinen sanoo.

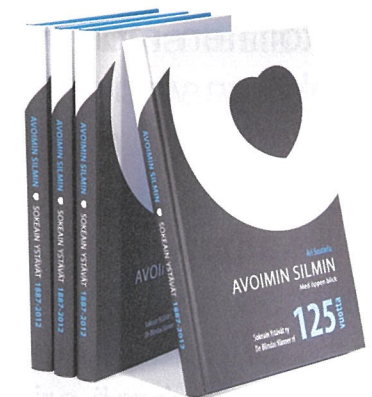
– Jatkamme avustustoimintaamme ja aiomme olla enemmän kentällä alueyhdistyksissä. Näkövammaisille suunnatun Pengertalon hyvien ko-kemusten kannustamana lähdem-me myös miettimään, voisimmeko enenevässä määrin tarjota asuntoja näkövammaisille, aistivammaisille ja vammaisille yleensäkin, Ture Tähti-nen listaa lähitulevaisuuden keskei-siä suuntaviivoja.

– Haluamme jatkossakin olla edellä-kävijä, joka tarjoaa erilaisia mahdolli-suuksia näkövammaisille ja avustaa heitä eri tavoin.

Ture Tähtisen mielestä Sokeain Ys-tävät ry on hämmästyttävän dynaa-minen ja ajassa mukana oleva yhdis-tys iästään huolimatta.

– Haluamme jatkossakin olla kehittä-mässä näkövammaisille suunnattuja palveluja, tehdä yhteistyötä näkö-vammaisalan toimijoiden ja muiden vammaisjärjestöjen kanssa.

– Toivotan Tuntosarven lukijoille oi-kein hyvää joulua ja sekä onnellista uutta vuotta. Toivon, että kaikki voi-simme olla mukana maailmassa, joka menee parempaan suuntaan ja on meille kaikille ystävällisempi ja miellyttävämpi elää, Ture Tähtinen toivoo.

Julakirja ”Avoimin silmin - Med oppen blick

Kirjaa saa Sokeain Ystävien toi-mistolta, info@syry.fi, 09 761 176. Hinta on 30 euroa, sisältäen toimi-tuskulut. ♦

Elämäntyönä näön tutkiminen

Lea Hyvärisen kansainvälinen työ jatkuu eläkepäivinäkin

Teksti: Katriina Ekola

Kuvat: Lea Hyvärisen kotialbumi

Istumme silmälääkäri, professori Lea Hyvärisen kotona keskellä viimeisiä matkavalmisteluja. Arvoitetun ja palkitun silmälääkärin elämä on työntäyteistä eläkepäivistä huolimatta. Lento Osloon lähtee seuraavana päivänä ja heti Oslost tultua on vuorossa matka Hong Kongiin, jossa hän toimii yliopiston vierailevana professorina.

Kesäkuussa Sokeain Ystävät ry:n elämäntyöpalkinnon saanut Hyvärinen on kiitollinen monipuolisesta työstään, joka on vienyt häntä ympäri maailmaa.

– Työ on ollut antoisaa. Olen saanut tehdä mielenkiintoista tutkimustyötä ja minulla on ollut valtavan hieno työtovereiden ryhmä eri maissa. Olen saanut tutustua eri kulttuureihin työni kautta kuudessakymmenessä maassa, Hyvärinen kertoo.

Lea Hyvärinen tunnetaan erityisesti lasten silmälääkärinä, joka on paneutunut monivammaisten lasten

Parivuotias Lea Hyvärinen.

näköasioihin. Hän on ravistellut lasten varhaiskuntoutuksen ajattelumalleja ja luonut kansainvälisessä käytössä olevan LEA-testistön, joka on tarkoitettu erityisesti pikkulasten näön tutkimiseen, mutta sitä käytetään myös kehitysvammaisten aikuisten ja dementoituvien henkilöiden näön tutkimiseen.

– On erittäin tärkeää, että lasten näköä päästään tutkimaan tarvittaessa heti syntymän jälkeen eikä vasta sitten, kun näön kehittymisen

herkkyyskaudet on ohitettu. Yhtä tärkeää on opettaa vanhemmille ja lapsen ympärillä oleville henkilöille, miten kommunikoida poikkeavalla tavalla katselevan vauvan kanssa. Kuntoutusalan ammattilaisia ja opettajia tulisi kouluttaa lisää lasten näkövammojen huomioimisessa, jotta asioihin voitaisiin puuttua mahdollisimman varhaisessa vaiheessa, Hyvärinen pohtii alansa työkenttää.

Silmälääkärin ammatti

Kiireistään huolimatta Hyvärinen ennättää paneutua haastatteluun ja muistella sukunsa vaiheita ja lapsuusaikojaan. Hän kertoo hykerryttävästi siitä, miten oppi lukemaan.

– Olin ikäisekseni hyvin pieni ja minulla oli tapana katsoa isoveljen kirjaa, kun tämä luki läksyjään ääneen pöydän ääressä. Minä makasin mahallani hänen edessään pöydällä ja opin siksi lukemaan kirjaa ylösalaisin. Tällä tavalla hän jatkoi lukemista myös koulussa.

– Kansakoulun opettajani sanoi minulle vasta neljännellä luokalla, että kirja pitäisi kääntää oikein päin ennen kuin pyrkisin oppikouluun. Hän ei halunnut hävetä väärin päin kirjaa lukevaa oppilastaan! Kilttinä

Lea Hyvärinen tuoreena ylioppilaana vuonna 1958. Kuva on Uuden Suomen Ylioppilastytön kuva.

oppilaana tottelin, Hyvärinen nauraa muistolleen. – Mutta silmälääkärin ammatissa tästä taidosta on ollut jatkossa arvaamatonta hyötyä! Silmälääkärin instrumenteissa kuva on usein ylösalaisin ja vasen puoli oikealla ja kun seuraan edessäni istuvan lapsen lukemista, tekstin seuraaminen on vaivatonta.

Lea Hyvärinen päätti jo lapsena silmälääkärin ammatista.

– Ollessani 12-vuotias naapurissa asui kesällä suomalainen, ruotsia puhuva silmälääkäri **Hans-Olav Henricson**. Saimme siskoni kans-

Sokeain Ystävät ry myönsi elämäntyöpalkinnon Lea Hyväriselle tämän mittavasta elämäntyöstään näkövammaisten asioiden eteenpäin viemiseksi. Kuva: Juha Vääräkangas.

sa kutsun vieraila hänen ja hänen sisarensa kesäpaikassa Sipoossa ja tuolloin alkoi ruotsin kielen opiskelu joka kesä. Kielitaito on ollut tarpeen myöhemmin Lean työskennellessä silmälääkärinä Ruotsissa, Tanskassa ja Norjassa.

– Hans-Olav Henricson vaikutti minuun suuresti muutenkin. Hänellä

oli vastaanotto kotona ja siitä minussa heräsi ajatus silmälääkärin ammatista. Näin itseni suurperheen äitinä pitämässä vastaanottoa kotona päivisin sillä aikaa, kun lapset ovat koulussa. Ja sitten kun lapset tulevat koulusta, keittelen heille ruokaa, Hyvärinen muistelee 12-vuotiaan tytön mietteitä.

Haave suurperheestä toteutui. Kolmen lapsen äitinä hän teki päivätyötään silmälääkärinä. Iltaisin koitti kodin ja lasten hoitaminen ja vasta lasten mentyä nukkumaan hän pääsi tutkimus- ja kirjoitustöiden pariin. Hyvärisen tuottama kirjallisuus- ja tutkimustieto on laaja ja perustuu osaksi hänen miehensä **Juhani Hyvärisen** työryhmän töihin aivokuoren plastisiteetista. Ne osoittivat, että näön on saatava edustus aivotoiminnoissa varhain, muuten muut aistit ottavat sen toiminta-alueet käyttöönsä. Se on varhaiskuntoutuksen teoreettinen perusta. Toisen keskeinen ryhmä on ollut **Veijo Virsun** työryhmä kontrastiherkkyyttä koskevien töiden tekemisessä ja näkötestien kehittämisessä.

Viittomakielisyys ja kuurosokeus tutuksi eri tavoin

Kuurous, viittomakielisyys ja kuurosokeus ovat olleet eri tavoin läsnä

Lea Hyvärisen suvussa ja elämässä.

– Isoisäni nuorin veli, **Juho Hipe-li**, kouluttautui kuurojen opettajaksi ja perusti kuurojen ja kuurosokeiden koulun omaan kotiinsa vuonna 1889, Hyvärinen kertoo.

– Omana kouluaikanani olin tekemisissä kuurojen kanssa päivittäin, sillä Jyväskylässä Tyttökoulua (Tipulaa) vastapäätä sijaitsi kuurojen koulu. Viittomakieli tuli siis osaksi arkipäivää jo lapsena.

Lea Hyvärinen oli rakentamassa NUD:in eli Pohjoismaisen kuurosokeiden henkilöstön koulutuskeskuksen koulutusohjelmaa kuurosokeiden parissa toimiville henkilöille 1980-luvulla. Hän toimi NUD:ssa (Dronninglundin linna, Tanska) luennoitsijana seitsemän vuotta. Eräs hänen tutkimushankkeistaan käsitteli kuurosokeiden potilaiden tutkimistilanteen kommunikaatiota ja sen kriittisiä hetkiä.

– Vuoden mittaisen apurahan avulla sain tutkia aihetta USA:ssa, Hyvärinen kertoo. – Videoimalla tutkimustilanteet selvitimme siinä esiintyviä kommunikaation virheitä: mitä tulkin pitää tietää tutkittavan näöstä, mitä tulkin tulee hallita tutkimistilan-

teessa ja miten silmälääkärin tulee muotoilla kysymykset, jotta välttään tulkin virheitä.

Energisiä eläkepäiviä työn parissa

Lea Hyvärisen työviikon tuntimäärä on edelleen valtava, hänellä on kiireisempää kuin koskaan. Hän on Dortmundin yliopiston kunniaprofessori ja tekee luennointimatkoja ympäri maailmaa. Koti on Helsingissä, mutta harvoin häneen törmää kotikulmilla. Hong Kongin -matkan jälkeen on vuorossa kirjoitusreissu tyttären luo USA:an.

– Teen käännoistyötä viime vuonna ilmestyneestä, **Namita Jacobin** kanssa kirjoittamastamme kirjasta ”What and How Does This Child See” (Mitä ja Miten Tämä Lapsi Näkee, toimituksen vapaasti suomentamana). Tavoitteena on saada suomenkielinen kirja valmiiksi ensi keväänä.

– Jos vielä saan mahdollisuuden tehdä tutkimusta, niin toivoisin voivani selvittää näkövammaisten lasten todellista lukumäärää Suomessa. Monivammaisilla lapsilla on usein liitännäisenä myös näönkäytön ongelmia. Näkövammaisuus ei kuitenkaan välttämättä tule rekisteröidyksi, jos diagnoosina on esim. liikuntavammaisuus tai kehitysvammaisuus. Moni

lapsi jää ilman apuvälineitä ja laseja, eikä näköä osata ottaa huomioon kouluopetuksessa.

Lea Hyvärisen elämäntyö on mittaava. Hänen kotisivuillaan osoitteessa www.lea-testi.fi on paljon tietoa näöstä, näkövammaisuudesta ja näön arvioinnista eri kielillä. Miten energia on riittänyt kaikkeen tekemiseen?

– Lyhyillä yöunilla selviäminen oli etu nuorena. Mielenkiintoinen työ antaa

voimaa ja energiaa jaksaa, Hyvärinen pohtii.

Nykyään 72-vuotiaana hän ennättää nukkua enemmän. Hän rentoutuu hoitamalla puutarhaa, liikkumalla metsässä ja keräämällä sieniä ja marjoja.

– Minulla on myös paljon hyviä ystäviä, jotka vetävät mukaansa mielenkiintoisiin projekteihin. Se kantaa ja antaa energiaa edelleen. ♦

Joulukorttipajasta iloa joulunodotukseen

Pian taas on joulu, joka tulee niin kuin ennenkin **Justiinalle**, 79. keran.

Eilen olimme Viriketoiminnan kanssa viettämässä Koneet kuumina-päivää viimeistä kertaa tänä vuonna. Tampereen kuurosokeiden Toimintakeskuksessa oli reipas tunnelma, jossa tehtiin joulullisia kortteja.

Päivä piristi Justiinaa, mutta uusi kone ei tahtonut oikein toimia. IT-kouluttajat yrittivät saada sen toimimaan. Välillä kysyttiin hermos-

tuttaako minua, johon sanoin että ei sitten yhtään. Vihdoin ja viimein kone heräsi ja pääsin käyttämään sitä ja tekemään joulukortteja. Tämä vaati opettelemista, olihan kone uusi ja outo minulle. Lopulta tuli valmista. Sommittelin omia kortteja kaikesta rihkamasta sekä omista villatontuista havut koristeena sekä pihlajanmarjoista, joita laitoin sinne tänne vähän punertavaa väriä antamaan. Aika vierähti nopeasti niin kuin aina. Tekeminen luovassa työssä innostaa ja mielekäs toiminta piristää. Tekemisen iloa voi antaa toisillekin.

Iloa on yhdessä tekeminen. Tapaa-misen myötä juttu luistaa. Ruoka oli maukasta ja saimme myös kahvit piparien kera. Oli joulutunnelmaa, ihan tuossa jo ovelta kurkistaa.

Kiitokset hyvän päivän tunnelmas-ta ja ohjauksesta IT-kouluttajille **Maaritille, Annelle ja Jennille**. Kiitokset hyvästä ruuasta keittiöhenkilökunnalle. Kiitokset myös Virike-toiminnan **Anita Palolle** ohjelman järjestämisestä. Kaikille hyvät ja muistoisat joulun toivotukset.

Justiina kuukkelin keralla. ♦

Joulukorttipajan satoa

Tämän lehden jouluisten tarinoiden yhteydessä sekä takakannessa on kuvia joulukorteista. Ne ovat Helsingin viriketoiminnan ja IT-koulutuksen järjestämän joulukorttipajan satoa.

- Kortit on tehty tietokoneen ja skannerin avulla. Materiaaleina käytettiin mm. kankaita, pitsejä, koruja, kasveja ja puun oksia. Erilaiset materiaalit asetettiin skannerin lasilevyille. Skannattu kuva tallennettiin tiedostoon ja tulostettiin postikortin kokoiselle valokuvapaperille.

Lisäohjeita korttien tekemiseen voi kysyä IT-kouluttajilta osoitteesta: it-koulutus@kuurosokeat.fi.

Joulukortti: Kaisa Romppainen.

Viisi kysymystä

Vastaukset:

1. Suezin kanavan
2. Hollanista
3. Yhden kerran
4. Suomen ylioppilaskuntien liitto
5. Turkin

Joulukorttien kertomaa

Joulukortti: Hilkka Kasurinen.

Teksti: Paula Valminen

Kuvat: Joulukorttipajan satoa

Lapsuudesta asti joulukortit ovat tuoneet ja luoneet minulle erityistä joulun tunnelmaa. Ja vaikka sielussani asuu ikuinen pieni keräilijä, huomaan harmikseni, etteivät lapsuuden aikaiset joulukortit säilyneet tallessa.

Silti vaatehuoneen hyllyltä löytyy pahvilaatikollinen neljännesvuosisadan aikana kertyneitä joulukortteja. Otan laatikon ja alan selata sen tuksi käynyttä sisältöä.

Päällimmäisen lumimaisemakortin teksti herkistää aina:

"On metsän reunassa
pienen jäniksen pesä,
ja niin kaukana vielä
on vihreä kesä.

On talvi ja kylmä
ja metsässä lunta
ja kun tähtiä sataa,
niin linnut ei saa unta.

Vain nurmikko nukkuu
hangen alla,
lumihiutaleita
putoilee taivahalla."

Siskoni kaunis käsiala on vuosien aikana säilynyt kortin kääntöpuolella. Aivan kuten tuossa toisessakin, josta tunnistan hauraan, tutisevan kynän jäljen, kun yli 90-vuotias mummuni muisti vielä kortilla kaukana asuvaa lapsenlastaan.

Kuvapuolella sinisenhämärässä talvimaisemassa tarpoo hevonen reki perässään kohti taustalla näkyvää kirkkoa. Mistä mummu arvasikaan

minun pitävän hevosista ja tuosta kuva-aiheesta? – No, sellaisia mummut ovat.

Hiljalleen mieleeni nousee muistikuva kouluajalta, kuinka joulujuhlassa odotin sydän pamppaillen, saisinko yhtään korttia. Mukavasti ne serkkujen antamat pari pikkukorttia sykdäyttivät, kun ne pistettiin jännityksessä hikiseen käteeni.

Punaiset hiippalakit vilahtelivat ikkunoiden takana jo hyvän aikaa ennen joulua. Ei siis ihme, kun veikeiden tonttujen touhut siirrettiin kuviksi kortteihin. Unohtamatta tietenkään pulleavatsaista valkopartaista joulupukkia, joka lahjakontteineen tepasteli jopa talojen katoilla. Tai viilitti punanenäisen poronsa vetämän reen kyydissä naurunaamaisen kuun seuratessa menoa. Vuosien myötä sukulaisilta ja ystäviltä saadut kortit lisääntyivät ja aiheet muuttuivat: pienet lemmikkieläimet pöröturkkeineen ja kirkkaine silmineen pääsivät kuviin ilahduttamaan lapsia ja miksei aikuisiakin.

Pikkulintujakaan ei korteissa unohdettu. Lyhteet koristavat pihapiiriä, ja pienten luontokappaleiden sirkutuksen voi melkein kuulla niiden lennellässä ja pörhistellessä höyheniään

Joulukortti: Pirjo Aflecht.

pakkassäässä. - Kuin varpuset jouluamuna.

Tuvat, kartanot ja kirkotkin ovat saaneet ikkunoilleen loistavat kynttilät. Ennen vanhaan kynttilöiden määrästä saattoi melkein päätellä asumuksen varakkuuden. Vaan ei niin pientä mökkiä, eikä niin hentoliekkistä kynttilää, etteikö joulun sanoma olisi aina sama.

"Enkeli taivaan, lausui näin..." Ilosanoman paimenille ilmoitti enkeli.

Näitä hahmoja lenteleekin korteissa paljon. Niiden valkeat siivet hipaisevat hellästi koskettaen ja toivottaen joulun rauhaa.

Muistikuva vie minut taas kouluun ja laulukuoroon. Kuinka opettaja kuoroharjoituksissa viittasi minut sivuun, kun lauloin nuotin vierestä. En keltä vannot kirkasääniseksi enkelikuorolaiseksi.

Sen sijaan joulunäytelmän vuoheksi kelpasin. Äiti teki pahvista sarvet, jotka kuminauhalla sidottiin päähäni, ja niin mäkätin, minkä vuorosanoiltani ehdin. Ihme kyllä, minua ei kiusattu jälkeen päin vuohen roolista.

Hohtavaolkiset himmelit ja pukit punaisin nauhakoristein jäävät kortteihin muistuttamaan entisajan käsityötaidoista. Samoin olkien taipaleesta jyvistä aina himmeliksi asti. Kuusten oksilla pienet olkitähdet siirtävät ajatukseni korkealle tähtiin.

Tähtien tuietta riittää pikkulasten silmistä heijastuen, kuusen latvatähdestä aina tumman iltataivaan kanteen asti. Monet tähdenlennot saavat salaisimmat toiveet toteutumaan, jos vain jaksaa uskoa.

Monet kortit ja muistot niiden mukana ovat säilyneet yli vuosien. Ehkä

taas ensi vuonna avaan tämän aarrelaatikon.

"Kaikuu laulu enkelten, kautta avaruuksien." ♦

Joulukortti: Väinö Romppainen.

Pitkä matka jouluksi kotiin

Teksti: Pekka Juusola

Ennen talvisotaa pienen 8-vuotiaan kuurosokean tytön oli lähdettävä kaukaa Lapista, Enontekiöltä, Oulun kuuromykkäin koululle. Ennen kuin **Elsi** oli isänsä kanssa kuuromykkäin koululla, oli matkaa taitettu monella kulkuvälineellä. Loppumatka Kaulirannasta Ouluun tultiin höyryveturin vetämällä junalla.

Nyt Elsi oli aivan yksin kuuromykkäin koululla. Ei ollut kommunikaatiota, ei puhuttakaan mistään viittomakielestä. Toisillakin lapsilla oli keskustelu- ja kommunikaatiotavoissa monenlaisia eroja.

Elsi oli nyt yksin, aivan oudossa ympäristössä. Tuttu ja turvallinen koti oli jossain kaukana Lapissa. Ei ollut ihme, jos Elsillä oli usein ikävä kotiin. Kyllä siinä silmät kostuivat usein ennen nukkumista.

Niin meni pitkä syksy Oulussa. Meni kuukausi, toinen ja kolmaskin ennen kuin lopulta tuli jouluku, jolloin Elsi pääsi ensimmäisen kerran kotiinsa.

Matka alkoi jo aamuvarhaisella Oulusta Kaulirantaan höyryveturin vetä-

mällä junalla. Siihen loppuivat kiskot, joten matka jatkui linja-autolla Muonioon. Myös linja-automatka oli tavattoman hidas, sillä tie kiemurteli eri kyliin ja myös mäkiä väistellen. Lopulta linja-auto tuli Muonioon, jossa Elsi joutui odottamaan tunnin, parin, ennen kuin isä tuli hakemaan Elsiä pororeellä. Kyllä Elsi oli iloinen, kun isä vihdoinkin saapui! "Isä, isä, isä, isä, nyt vihdoinkin pääsen kotiin", huuteli Elsi mielessään.

Nyt matka jatkui pororeellä, sillä silloin linja-autot eivät päässeet Muoniosta pohjoiseen, koska teitä ei silloin aurattu.

Nyt jatkettiin matkaa pororeellä yli 70 kilometriä, kohti kotia. Isä oli peittänyt Elsin porontaljalla ihan kokonaan, ettei pakkanen palelluttanut pientä Elsi-tyttöä. Näin pitkä matka jatkui pimeässä Lapin kaamoksessa.

Välillä poikettiin jossain talossa matkan varrella, syömässä eväitä ja lämmittelemässä.

Oli jo puoliyö, kun poro pysähtyi kotitalon eteen. Isä otti porontaljan pois

Elsin päältä, jolloin Elsi näki taivaalla tuhansien tähtien kirkkaana tuikkivan. Isä oli päästänyt vetoporon irti reestä. Vihdoin Elsi tapasi äidinkin. Iloinen yllätys odotti Elsiä, sillä kotiin oli tullut syksyn aikana pieni vauva, josta Elsi oli iloinen. Ei kotona silloin ollut sähkövaloja, mutta takan lämpö loi hiukan valoa kotiin.

Ei Elsi tiennyt silloin mitä joulukuukin tarkoitti, mutta tärkeintä oli, että vihdoinkin hän oli päässyt rakkaaseen kotiin.

(Kauliranta on lähellä Ylitorniota) ♦

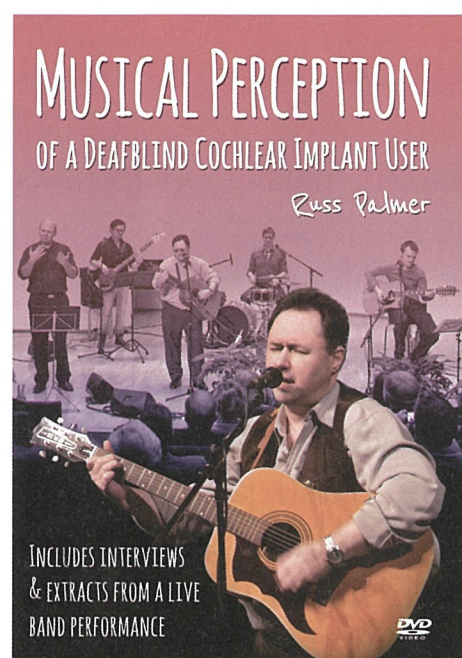
Uusi DVD ilmestynyt

Musiikkiterapeutti ja muusikko **Russ Palmer** on tuottanut DVD:n nimeltään *Musical perception of a deafblind cochlear implant user*.

DVD on englanninkielinen.

Tunnin mittainen dokumentti sisältää haastatteluja ja musiikkikappaleita, jotka kuvattiin viime helmikuussa konsertissa Finlandia Talossa.

DVD sopii hyvin mm. kuntoutuksen käyttöön, audiologeille, implantin ohjelmoijille, sisäkorvaistutteen käyttäjille, perheenjäsenille ja kaikille, jotka ovat kiinnostuneet tietämään haasteista, joita kuulonäkövamma aiheuttaa bändissä soittamiseen ja musiikin vastaanottamiseen sisäkorvaistutteilla.

DVD maksaa 20 euroa ja postituskulut (2 euroa).

Tilaukset ja tiedustelut voi tehdä osoitteeseen:
riitta.lahtinen@kolumbus.fi.

Kiitos mieleenpainuvasta vuodesta!

Tiedottaja **Tuija Wetterstrand** palaa toimivapaalta tammikuussa 2013 ja ryhtyy jälleen päätoimittamaan Tuntosarvi-lehteä.

Mielenkiintoinen sijaisuusvuoteni on kulunut nopeasti. Olen tutustunut moniin mukaviin ihmisiin ja oppinut paljon kuurosokeudesta. Vuodesta 2012 jää mieleeni paljon mukavia muistoja!

Haluan kiittää Tuntosarven lukijoita ja kaikkia lehden tekemiseen osallistuneita kirjoittajia ja yhteistyökumppaneita. Kanssanne on ollut mukava työskennellä! Toivotan teille kaikille rohkeutta ja uteliaisuutta uusien asioiden edessä sekä iloa tuleville vuosille!

Lämpimin halauksin
vs. tiedottaja,
Tuntosarven päätoimittaja
Katriina Ekola

